

SZÉNÁSI FERENC

Titkok

– Gyónom a mindenható Istennek... Szólj, kedves Péter páter, ha manapság már nem így kell kezdeni.

– László fiam, kedves, jó költő barátom, ugye tudod, hogy a gyónás nem verspótlék? Csak hívó megbánással térdelj gyóntatószékemhez. Ha versre sem bízható, féltett titkot akarsz elmondani, arra bizalmas világi beszélgetéseink valók.

– Gyónnom kell, testvér atya, mert azt akarom, hogy papi fogadalommal őrizd a titkomat. Annak se mondhasd el, akit éppen a segítségével szeretnék megóvni minden hasonlótól.

– Gyakorlati megfontolás nem lehet indíték, László; ha az Úrral csak a kezemet akarod megkötni, akkor gögösen fölébe helyezkedsz, számadásra pedig, ha bűn nyomja lelkedet, alázattal kell elébe járulnod.

– Régóta gyűlik már bennem a szakrális alázat, s most egy profán mentőakció a felszínre löki.

– Engedjünk hát utat a profán valóságának. Mondd el, mire készülsz, s úgy beszélj róla, mintha kávé mellett ülnénk.

– Nem, nem, ragaszkodom a gyónási titkokhoz.

– Elérkezünk majd ahhoz is. Ha beszélgetésünk őszinte lesz és meghitt, afféle húsvét előtti lelkigyakorlattá, gyónási előkészületté magasztosulhat. S nem is kell hozzá egy álló hét, elegendő lehet fél óra vagy negyed óra is.

– Nem is tudom, könyörtelennek vagy segítőkésznek tartsalak...

– Ahogy tetszik. Gyóntatásra biztatsz, én pedig azon vagyok, hogy gyónhass.

– Ígérd meg legalább, hogy amit előre elmondok, azt utólag a gyónásomhoz toldod.

– Ha kánonjogi értelemben nem is, a magam részéről szentségként kezelem.

– És fogadalommal őrzöd...

– Lássuk előbb a te bűnbánó fogadalmadat. Közelemben hozzá azzal, amit annyira szeretnél: az én korlátozásommal. Mert mégiscsak tudnom kell, hogy ki elől őrizzem titkodat.

– Gyónás alatt szerettem volna ezt is elárulni, de hát bízom benned, és előre bocsátom: anyámról van szó.

– Ha jól értettem, meg akarod óvni valamitől.

– Igen, Péter, aggodom érte.

– Veszély fenyegeti?

– Ahányszor eddig útlevelet kért, elutasították, legutóbb mégis azt írta, hogy megígérték neki. Péter, te most... ugye... hazamehetsz...

– Igen, ha úgy vesszük, én is anyámmal találkozom, a temetésére nagy kegyesen hazaengednek.

– Bocsáss meg, ha tapintatlan voltam. Csak hát...

– Megkíméllek az újabb tapintatlanságtól; nem, nem felejtettem el, hogy szerzetesi életutam előtt anyád a menyasszonyom volt.

– Péter, én nem zsarolni akarok, a segítségedet kérem.

– Mit tehetek érted?

– Anyám ma is hajlana a szavadra, és papi ruhában is feltétlen megbízna. Péter páter, Péter testvér...

– Nos?

– Nagyon kérlek, menj el hozzá, és óvatosan, nagyon vigyázva add tudtára, hogy nem kívánok áldozatot tőle, nem kívánom, hogy *bármi áron* jöjjön.

– De hisz repesve várod! Százszor elpanaszoltad, hogy talán már sohasem látod az életben!

– Biztosra vettem, hogy sosem engedik ki.

– S ha most mégis, akkor mért tartanád vissza?

– Hát nem érted? Azt írja, hogy útlevelet *ígérték* neki! Péter, neked tudnod kell, hogy mit jelenthet ez a váratlan ígélet!

– Például azt, hogy anyád kitartó volt. Hogy állhatossága célt ért. Vagy egyszerűen csak megunták, hogy nem tágít, és így szabadulnak meg tőle.

– Lehetetlen, hogy tíz év alatt kiveszett belőled minden veszélyérzet. Vagy ötvenhatban nem azért szöktél-e velem együtt, hogy a határt átlépve a tilalmat is hátrahagyd, és zaklatások nélkül, nyíltan élhesd a szerzeteséletet?

– László, jól emlékszem én mindenre. Rendünk durva betiltására és tartományfőnökünk bűnperére is, ami már több volt mint zaklatás, végső elrettentésnek szánták. De emigráns létünk fantomjaitól is mentes próbálok maradni. Nem élhetnek bennünk tovább a hazai kísértetek. Lelkünknek gyógyulnia kell.

– Nem akkor ép a lélek, ha gyanútlan, Péter; ellenkezőleg, a gyanútlan ellenálló képességünktől foszt meg. Sebeinket gyógyítva nem tehetjük újból sebezhetővé magunkat.

– De a múltunkat sem cipelhetjük magunkkal örökre. Tanulságait fordítsuk javunkra, félelmeit azonban ne hozzuk át a jelenbe.

– Igen ám, de anyám abban a jelenben él, amelyben én a múltamat töltöttem. Félelmem örte él tovább.

– És épp akkor vesz rajtad erőt, amikor ő győzelemre áll?

– Sokba kerülhet neki a győzelem.

– Nemcsak bátor: okos asszony is, ne féltsd.

– Anyai vágya elgyöngítheti.

– Az vezette győzelemre.

– És az bírhatja engedményre is...

– Olyasfélére, amit nagy óvatosan te készítesz elő? Engem is bevonva?

– Tudod te jól, miféle engedményre gondolkodok. S ha emigráns létünkéből nem gyomlálnád hittel és eltökélten a múlt félelmeit, most azt sem titkolnád, hogy benned is megfogant a gyanú.

– Jó, tegyük fel, hogy szorongatják, ostromolják, alá akarnak íratni vele valamit. Ismerheted, nemcsak bátor és okos, de erős asszony is.

– Te ne tudnád, hányféleképp lehet egy embert ámitgatni, zsarolni, fenyegetni, sakkban tartani?

– Talán attól félsz, hogy saját anyádban sem tudnál bízni már, hogyha kijön?!

– Őt félted, őt magát. Attól, hogy anyai vágyában meghasonlik. Látni akar, ezért olyasmit tesz, aminek később nem bírja el a terhét. Megígéri és aláírja, hogy bizalmas jelentést ad majd újtjáról... rólam..., meg talán más dolgokról és más emberekről is, hogyha majd hazatér, de tettét

később örök bűnnek érzi. És igen, félek én magam is. Attól, hogy amikor anyámat meglátom, mindez rá lesz írva az arcára, kitetszik minden mozdulatából, kihallik minden szavából, és én már nem is vele találkozom, és elszegődött tekintetével már ő sem engem lát viszont.

– Lélekgyógyító munkámat ennél jobban nem indokolhatnád. Ha nem szabadulunk meg rémeinktől, legközelebbi kapcsolatainkat is elveszítjük.

– Rémekről beszélsz? De hisz ez a nyers valóság!

– László, a legnyersebb valóság sem csupán egyféle. Ne tagadd meg eleve anyádtól, hogy bátran ellenállhat.

– Dehogy tagadom meg; láthatod, hogy magam ösztönözném ellenszegülésre. Azt szeretném, hogy tudja, érezze: akkor is velem lesz, sőt, százszor inkább velem lesz, hogyha nem adja fel a lelkiismeretét.

– És biztosra veszed, hogy jól ismert szilárdsága, töretlen gerince ellenére megkörtövényezik?

– Ilyen csapdahelyzetet nem hagynak veszni. A rendszer logikájából így következik. S ki tudja, nem késünk-e el.

– Elkésni... hm. Hisz ezúttal időben érkezni is vereség lehet, csak másképp! És megfordítva: a késés sem egyértelmű végzet! Mondd, feltétlenül árthat-e

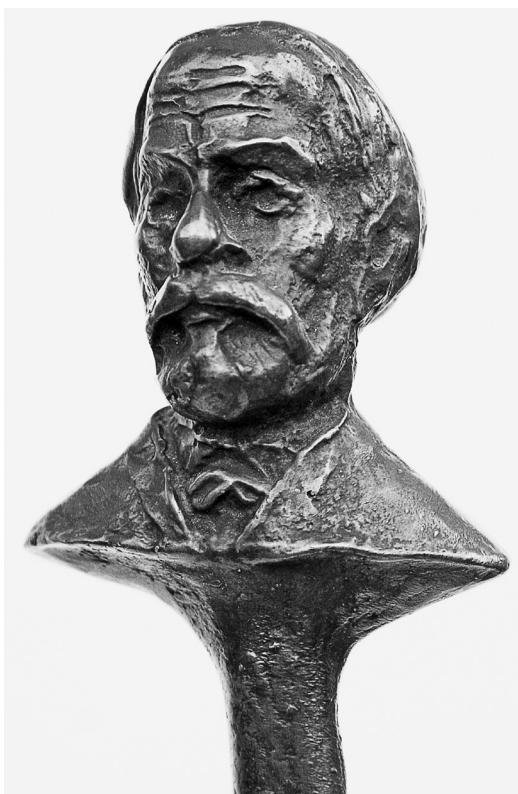
a netán kicsikart aláírás? Ha megbíztok egymásban, az alatomos szándék nem férközhet be közetek. Miért néznétek egymásra más szemmel? Anyád ártalmatlan híreket vinne meg rólad, aztán otthon is megtalálná az ellenállás módját. Mert ne feledd, hogy a megadásra kényszerített ember később továbbküzdhet. Eltitkolhatja, elhallgathatja, megszépítheti, amit tud, használhatatlan, üres szövegeket gyárthat, vagy épp semmit sem ír, a merészebbje még kiutat is próbálhat keresni: vizsgahelyzetben célzatosan leleplezheti magát, hogy megbízói szemében megbízhatatlanná váljon, és szorításukból kiengedjék. Az aláírást megőrzi a papír, de a lélek anyagtalan, László, nem süthető rá bélyeg. Csak

akkor ég belé, ha maga is befogadja.

– Péter, te csupa bátor, merész, sőt vakmerő cselekedetről beszélsz. Az ember azonban esendő. Még közületek, Jézus tanítványai közül sem vállalta mindenkivel a vértelenül is gyötrelmes, hétköznapi mártíriumot.

– Nem tudhatjuk, hogy valóban volt-e közöttünk áruló.

– Másképp hogy esett volna csapdába a titkos küldetésben járó tartományfőnök, aki út közben még el is kalandozott? Vajon nem az elrettentéshez tartozott-e, hogy véletlen helyszínen fogták le: lám, még tévútjaitokat is ismerjük, hogyne tudnánk hát, hogy nap mint nap hol bujkáltok, merre visz szokásos utatok?

Kő Pál: Arany János
(fotó: Oláh Katalin)

– Magad táplárod a mindenható állam legendáját. Nem kellett azt a sétát tévútnak tekinteni. Számolhattak az elfogatók többféle útvonallal is.

– De azt biztos tudták, hogy a páter provinciális a püspök úrhoz tart!

– Ne folytasd, László. Aki a rossz emlékek foglya, az itt, a szabad világban is mérgezett levegőt szív.

– Péter, nekünk már nem használ a levegőváltás, a mi mérgezett levegőnk már sosem cserélődik. Magunkkal hoztuk; töményebben vagy oldottabban, mindannyian a tudónkben őrizzük. És az én tudóm már nem viselne el további adagot. Főképp, hogyha anyámtól kapom.

– Félelmedben inkább megüzennéd neki, hogy nem bízol benne, hogy gyarlónak tartod?

– Kértelek, hogy nagyon óvatosan, nagyon vigyázva járd el. De a gyarlóságtól meg kell őt védenem! Mert az mindannyiunkban ott bujkál, Péter. Csöndben meglapul, és az alkalomra vár. S ha egyszer kiszolgáltatottá válunk, észrevétlenül, körmönfontan úrrá lesz fölöttünk. Egyenlőtlen küzdelemben az ember elbizonytalanodik. Kiszakad régi világából, elveszíti igazodási pontjait. Védtelenné válnak erkölcsi

hadállásai. Kételyei támadnak. Fölteszi magának a kérdést: mit ér az önkéntes lemondás? Mit ér a tehetetlenség? S felködlenek reményei. Hátha... hátha áthágható az alku, s közben elérhető a cél. És célhoz érve hátha az alku is szemébe dobható. Ellenállása fokról fokra gyengül, lassanként meggyőzi magát, és végül enged. Bólint, igent mond, aláírja a nevét.

– László, lélegezz végre romlatlan levegőt!

– Emigráns létünk lankadatlan istápolója, nem érted? Van olyan mérge, amely sohasem bomlik le! Ha egyszer szervezetünkbe jut, szünet nélkül munkál. Hiába próbáljuk elfeledni, újra meg újra jelt ad magáról, húsunkba mar, görcsbe rándít. És nincs rá antitoxin. Semmivel sem közömbösíthető. Végleg belénk ivódik. Hasztalan várjuk, hogy lassacskán kiürül belőlünk. Sohasem távozik. A megkötött alku mótelyétől nem szabadulhatunk. Örökre hozánk szegődik. Elkísér mindenhová. A szabad világba is. Velünk van éjjel-nappal, velünk van mindig és mindenütt. Velünk van, ha anyánkat várjuk, és – igen – velünk van szabadulást kereső verseinkben is.

– Kezdheted a gyónást, László.

Kő Pál: Balassi Bálint, Zólyom, 1994

(fotó: Szórád Péter, Köztérkép)